

Nd.

140. Frumvarp

til laga um skipulag kaupúna og sjávarþorpa.

Flutningsm.: Magnús Pjetursson.

I. Um mælingar bæja.

1. gr.

Í öllum íslenskum kaupúnum og sjávarþorpum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, skal mæla vandlega höfnina, alt svæðið, sem kaupúnið er byggt á, og eigi minna land umhverfis en ætla má að fullnægi vexti kaupúnsins í næstu 50 árin. Eftir mælingum þessum skal síðan gera uppdrátt af höfninni, bænum og nágrenni hans. Undanþegnir eru þó þeir bæir, sem áður hafa látið mæla land sitt og gera uppdrætti af því, sem fullnægi ákvæðum laga þessara og reglugerðar þeirrar, sem ræðir um í 5. gr. Þá má og undanfella að mæla höfnina, ef sæmilegir uppdrættir eru til af henni, eða hvorki eru líkindi til þess að hún verði endurbætt, henni lokað eða hafskipabryggja gerð, nje útvegur geti eflst að mun í bænum á næstu áratugum.

2. gr.

Bæjarstjórn eða hreppsnefnd í hverjum bæ annast mælingarnar og lætur gera uppdrættina, en verkið skal unnið af mælingafróðum mönnum, sem stjórnarráðið samþykkir og telur hæfa til þess. Það getur krafist þess, að verkfræðingur leysi verkið af hendi sjerstaklega, ef bærinn er fjölmennur eða mælingin vandasöm.

3. gr.

Allan kostnað við mælingar og uppdrætti skal greiða úr bæjar eða hreppssjóði.

4. gr.

Stjórnarráðið ákveður með hálfis árs fyrirvara, hve nær mælingum og uppdráttum skuli lokið í hverjum bæ. Allir uppdrættir skulu fullgerðir í síðasta lagi 31. des. 1922.

5. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um mælingarnar og hversu uppdrættir skulu gerðir, en fullnægja skulu þeir eftirfarandi skilyrðum:

- a. Mælikvarði sje eigi minni en 1:1000. Rjettar áttir (hánorður) sjeu sýndar.
- b. Á uppdrættina skulu markaðar allar byggingar og helstu mannvirki, sem byggð eru þegar uppdráttur er gerður, allar útmældar lóðir, bryggjur, göt-

- ur og vegir, vatnsból, vatnsveita og frárenslisþípur neðanjarðar, svo og opin ræsi.
- c. Mishæðir á landi skulu sýndar með hæðarlinum við hverja stikuhækkun frá ákveðnu sjávarmáli.
  - d: Jarðveg skal merkja með litum eða glöggum merkjum, svo sjá megi hvað ræktað er, og hvernig (tún, garðar) og hversu óræktaða landið er (klappir, sandur, móar, mýrar). Þá skal annað hvort sýnt á uppdráttum eða í lýsingum, er þeim fylgja, hve djúpt er á vatn i jörðu og traustan grundvöll og hverjum hlutum svæðisins kann að vera hætta búin af ágangi vatns, sjávar, snjóflóða og því líkt.
  - e. Uppdráttunum skulu fylgja skriflegar skrár eða lýsingar, svo sem mælt verður fyrir í reglugerð (skrá yfir götur, lóðir o. þvl.), sem gefi glöggar upplýsingar um öll mikilvæg atriði, er snerta ástand og skipulag bæjarins, að svo miklu leyti sem uppdrættir bera það ekki með sjer.

6. gr.

Eftirrit af uppdráttunum og lýsingum, sem þeim fylgja, skal senda stjórnarráðinu i síðasta lagi fyrir 1. mars 1923.

7. gr.

Vanræki bæjarstjórn eða hreppsnefnd að framkvæma mælingarnar á þeim tíma og þann hátt, sem stjórnarráðið hefir mælt fyrir um hvern bæ, eða ljúka uppdráttum og lýsingum i tæka tíð, er stjórnarráðinu heimilt að láta vinna verkið á kostnað hlutaðeigandi kaupsúns.

II. Um skipulagsuppdrætti.

8. gr.

Skipulagsuppdrætti skal gera yfir öll íslensk kaupsúni og sjávarþorp, sem hafa 200 íbúa eða fleiri. Uppdrættir þessir skulu sýna fyrirhugað skipulag á höfn og aðal-bryggju, skipulagsbreytingar á byggða svæðinu og fyrirhugað skipulag á eigi minna af óbyggða bæjarstæðinu en ætla má að nægi 50 ára vexti bæjarins.

9. gr.

Landsstjórnin annast alla framkvæmd á skipulagsuppdráttum. Hún lætur sjerfróða menn (byggingarfræðinga, verkfræðinga) gera uppdrættina i samráði við bæjarstjórn eða hreppsstjórn i hverjum bæ, helstu atvinnurekendum bæjarins og hjeraðslækni. Hún getur og boðið til samkepnri um skipulag fjölmennustu bæjanna áður en farið er að vinna að fullkomnum skipulagsuppdrætti, einnig þeirra bæja, þar sem skipulagið virðist tiltölulega vandasamt, eða líkindi eru til þess að bærinn vaxi hraðfara.

Um skipulag Reykjavíkur skal bjóða til samkepnri bæði utanlands og innan.

10. gr.

Stjórnarráðið ákveður á ári hverju, hvar gera skuli skipulagsupprætti, en lokið skal þeim í öllum kaupúnum í síðasta lagi 1. jan. 1928.

11. gr.

Allur kostnaður við skipulagsupprætti greiðist að hálfu úr landssjóði, að hálfu úr bæjar- eða hreppssjóði.

12. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um alla gerð skipulagsuppráttu, en fullnægja skulu þeir eftirfarandi atriðum.

- a. Markað sje fyrir hagnýtingu hafnarinnar, aðal-hafskipabryggju og öðrum helstu mannvirkjum eða hafnarbótum, bæjarstæðinu, eða landi því, sem bæinn má fyrst um sinn byggja á, fiskireitum utan bæjar og öðru landi, sem nauðsynlegt kann að vera fyrir atvinnurekstur bæjarins (lýsisbræðslu, fjósum, hesthúsum, hlöðum, kirkjugarði og því.).
- b. Á bæjarstæðinu skal glögglega sýnd skifting bygðar, hvert svæði er ætlað í þarfir sjávarútvegs, vöruskemma, íbúðarhúsa o. því., hvar hús skuli sambygð, hvar í sundurlausum röðum eða hópum og hvar dreifð smáhýsi, að svo miklu leyti sem það er eigi sýnt, á skipulagsuppráttum með því að marka fyrir húsum. Þá skal og sýnt á hverju svæði ætlast er til að megi byggja þrilyft hús, ef ráð er gert fyrir þeim.
- c. Markað skal fyrir öllum fyrirhuguðum skipulagsbreytingum á bygða þorpinu, götum, opnum óbygðum svæðum (torgum, leikvöllum, íþróttavelli o. því.), byggingum og öðrum mannvirkjum. Á sama hátt skal markað fyrir götum, óbygðum svæðum, húsum, lóðum og öðrum mannvirkjum, sem gert er ráð fyrir á hinum óbygða hluta bæjarstæðisins, sem skipulagsuppráttur nær yfir.
- d. Á sjerstökum upprætti eða uppráttum skal sýna skipulag frárenslis, vatnsveitu, gasveitu og rafmagnsveitu, að svo miklu leyti, sem gert er ráð fyrir slikum mannvirkjum.
- e. Mælikvarði skipulagsuppráttar skal eigi minni en 1:1000. Halli skal sýndur með hallalínunum fyrir hverja stikuhæð frá sjávarmáli og rjettar áttir.
- f. Við gerð skipulagsins skal vandlega tekið tillit til atvinnu bæjarbúa, heilbrigðis- og þrifnaðarnauðsynja, greiðrar umferðar, brunahættu og fegurðar bæjarins. Sjerstaklega skal þess gætt, að opinberum og öðrum helstu byggingum sje smekklega skipað, að götur sjeu eigi með lengdarbungum, hafi hæfilegan halla og lokist á smekklegan hátt. Fjarlægðir milli húshliða íbúðarhúsa og hæð þeirra skal að jafnaði miða við það, að hornið milli lárjettrar línu neðst úr gluggum íbúðarherbergja á aðal sólarhlið húsa og línu frá næsta húsmæni sem ber við loft, sje eigi meira en 26°, nema skipulag bygða þorpsins eða halli á bæjarstæðinu geri það ókleift. Hvergi má gera ráð fyrir að brunagaflar, sem ekki er víska fyrir að hyljast, blasi við af almannafæri. Þá skal og leitast við, að breytingar á bygða svæðinu skerði eigi óþarflega hagsmuni lóðaeigenda.
- g. Skipulagsupprætti skal fylgja skrifleg lýsing, sem skýri frá öllum helstu

atriðum, sem varða skipulagið, og eigi eru auðsæ af uppdráttum eftir því, sem reglugerð um uppdrættina ákveður.

Þar sem um smáþorp er að ræða, og lítil líkindi þykja til að þau taki fljótum framförum, skal þó stjórnarráðinu heimilt að ákveða, að uppdrættirnir sjeu nokkru einfaldari en hjer er gert ráð fyrir.

13. gr.

Þegar skipulagsuppdrætti er lokið, skal það opinberlega auglýst, og uppdrátturinn, ásamt lýsingu, hafður almenningi í bænum til sýnis, eigi skemur en 4 vikur. Eigendum þeirra húsa eða lóða, sem uppdrátturinn breytir tilfinnanlega, skal auk þess send skrifleg tilkynning um það samtímis. Skulu þeir hafa sent athugasemdir sínar eða mótmæli til bæjarstjórnar áður en sýningarfrestur er á enda. Þegar honum er lokið og leitað hefir verið álits bygginga- og veganefnda, þar sem slíkar nefndir eru skipaðar, ræðir bæjarstjórn eða hreppsnefnd málið og afgreiðir það með tillögum sinum og athugasemdum til stjórnarráðs.

14. gr.

Áður en skipulagsuppdrættir berast stjórnarráðinu, skal það hafa skipað 5 manna skipulagsnefnd í Reykjavík, sem sje stjórninni til aðstoðar, er dæma skal um skipulagsuppdrætti. Nefndin sje þannig skipuð, að í henni sje einn full-lærður byggingafræðingur, sem átt hefir kost á að kynna sjer sjerstaklega skipulag erlendra bæja, einn verkfræðingur, einn kaupmaður eða útvegsmáður, kennarinn í heilbrigðisfræði við háskólann og einn listamaður, sem búsettur er í Reykjavík. Heimilt er stjórninni að skipa þann byggingafræðing í nefndina, sem gert hefir skipulagsuppdráttinn.

Stjórnin ákveður hæfilega þóknun til nefndarmanna fyrir störf þeirra. Þóknun til nefndarmanna og annar kostnaður við nefndina greiðist úr landssjóði.

15. gr.

Jafnóðum og skipulagsuppdrættir berast stjórnarráðinu, sendir það þá, ásamt fylgiskjólum, skipulagsnefnd þeirri, sem ræðir um í 14. gr. Skal hún athuga vandlega öll atriði skipulagsins og sjerstaklega allar þær breytingartilögur og athugasemdir, sem bæjarstjórnir eða hreppsnefndir kunna að senda með uppdráttunum, og síðan gera rökstuddar tillögur um, á hvern hátt hún álitur skipulagi hvers bæjar best ráðið til lykta. Tillögunum skulu fylgja uppdrættir, þar sem þess kann að vera þörf.

16. gr.

Hafi skipulagsnefnd gert mikilsvarðandi breytingar á skipulagsuppdrætti einhvers bæjar, skal stjórnarráðið senda þær bæði þeim, sem skipulagsuppdráttinn gerði, og hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd til umsagnar. Stjórnarráðið staðfestir síðan skipulagsuppdráttinn, ef það sjer sjer það fært, óbreyttan eða með þeim breytingum, sem það álitur að til bóta sjeu, og fær hann þá gildi sem lögmet samþykkt fyrir bæinn óðar en hann hefir verið opinberlega auglýstur.

Eftirrit af uppdráttum yfir kauptún, svo og skipulagsuppdráttum, ásamt lýsingum, er þeim fylgja, skal geyma í Þjóðskjalasafninu, en eftirrit af þeim í stjórnarráðinu.

III. Um breytingar á skipulagi bæja og eftirlit með því.

17. gr.

Ef eldur eyðir mörgum húsum samtímis í kauptúni eða sjávarþorpi, skal bæjarstjórn (eða hreppsnefnd) tafarlaust athuga, hvort ekki sje ástæða til þess að gera skipulagsbreytingar á brunasvæðinu, og tilkynna stjórnarráðinu álit sitt og óskir um það.

Hvort heldur sem bæjarstjórn æskir skipulagsbreytingar eða ekki skal leita umsagnar skipulagsnefndar um málið.

Síðan úrskurðar stjórnarráðið, hvort breyta skuli skipulaginu eða ekki.

18. gr.

Nú vill bæjarstjórn færa út bæjarstæðið, eða að einhverju leyti breyta því skipulagi, sem ákveðið er með skipulagsuppdrætti, skal hún þá senda stjórnarráðinu beiðni um það, ásamt uppdráttum og upplýsingum, sem sýni ljóslega, hvernar breytingar er óskað og hver nauðsyn beri til hennar. Stjórnarráðið úrskurðar, hvort breyta skuli skipulaginu eða auka við það, eftir að það hefir fengið umsögn skipulagsnefndar um málið.

19. gr.

Nú hefir stjórnarráðið ákveðið að breyta skuli skipulagi bæjar eða auka það, og skal þá, er um mikilvægar skipulagsbreytingar er að ræða, haga framkvæmdum svo sem mælt er fyrir í 9. og 11.—16. gr. Smávægilegar breytingar staðfestir stjórnarráðið, ef meiri hluti skipulagsnefndar felst á tillögur bæjarstjórnar, og húsagerðarfræðingur nefndarinnar styður málið. Allar skipulagsbreytingar skulu auglýstar opinberlega nema þær sjeu svo lítilfjörlegar, að þær snerti að eins hagsmuni fárra manna. Ef svo er, nægir að bæjarstjórn tilkynni þær brjeflega þeim, sem hlut eiga að máli.

20. gr.

Skylt skal öllum bæjarstjórnnum að geyma vandlega öll skjöl og uppdrætti, sem lúta að skipulagi bæjarins, og auka þá eða breyta þeim jafnóðum og bygðin eykst eða breytist, svo að ætíð megi glögglega sjá, hversu bærinn er bygður og öll veruleg mannvirki, sem gerð hafa verið.

21. gr.

Stjórnarráðið lætur byggingafræðing, eða annan mann, sem það telur hata nægilega sjerþekkingu á skipulagi bæja, hafa eftirlit með byggingu hvers kauptúns, sem skipulagsuppdráttur er samþykktur fyrir, eigi sjaldnar en á 5 ára fresti. Hann skal rannsaka vandlega, hvort skipulagsákvæðum er fyllilega hlýtt og hvort uppdrættir eru varðveittir, auknir og lagfærðir, svo sem vera ber. Á eftirlitsferðum sínum skal hann eftir föngum leiðbeina byggingarnefndum

og bæjarstjórnnum um alt, er að skipulagi lýtur. Að lokinni eftirlitsferð gefur hann stjórnarráðinu skýrslu um öll þau atriði, sem áfátt kann að vera í hverjum bæ.

Kostnað við eftirlitið skal greiða úr landssjóði.

22. gr.

Nú kemur það í ljós við eftirlit eða á annan hátt, að skipulagsákvæði eru brotin, og skal þá stjórnarráðið gera tafarlausa gangskör að því að mannvirki þau, sem tvímælalaust fara í bága við skipulagið, sje rifin niður, nema um bráðabirgða-mannvirki sje að ræða, t. d. byggingu eftir bæjarbruna, sem stjórnin hafi fallist á.

Kostnað þann, sem af slíkum breytingum leiðir, og skaðabætur, skal greiða úr bæjarsjóði.

23. gr.

Málgrein A. í 6. gr. laga nr. 19, 20. okt. 1905, um byggingarsamþyktir, er úr lögum numin.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Tilgangur frumvarps þessa er að tryggja betur en nú er nauðsynlegar endurbætur á skipulagi kauptúna og sjávarþorpa.

Mörg lagaákvæði hafa verið gerð í þessu augnamiði, en aðallega koma nú til greina lög in um byggingarsamþyktir frá 20. okt. 1905. Í 6. gr. þeirra er það falið byggingarnefndum bæja, að láta gera skipulagsuppdrætti af bæjunum »so fljótt sem verða má«, og yfirleitt er ætlast til þess, að bæjarstjórnir sjái algerlega um skipulag bæjanna.

Þó lög þessi sjeu betri en ekki neitt, sjerstaklega hafi komið því til leiðar, að nokkrir bæir hafa gert byggingarsamþyktir, þá eru þau að miklu leyti byggð á röngum grundvelli. Þau leggja bæjarstjórnnum starf á herðar, sem þær eru alls ekki vaxnar, því að það mun sanni næst, að fæstir bæjastjórnarmenn vita öllu meira um skipulag bæja en t. d. úrsmíði eða læknisfræði. Hefir þetta leitt til þess, að þær hafa algerlega leitt það hjá sjer að láta gera skipulagsuppdrætti af bæjunum, þó örfáar undantekningar sjeu (Akureyri og að nokkru leyti Ísafjörður), og lög in hafa að þessu leyti eigi náð tilgangi sínum. Lakast er þó, að engin minsta von var um það, að skipulag bæjanna kæmist í viðunandi horf, þó lög inum hefði verið stranglega framfylgt, því að það er áreiðanlega ofvaxið hverjum manni, sem ekki hefir staðgóða sjerþekkingu á málinu, að ráða stórlýtalítið fram úr skipulagi bæjar. Reynslan í Reykjavík er órækur vottur þess, og er þar þó um fleiri menn að velja en víðast annarstaðar. Þrátt fyrir lög þessi, er skipulag bæjanna enn á ringulreið. Byggingarnefndir bæta götum við og marka húsastæði eftir því, sem augnabliksþörf kallar að, án þess að í fullu rækilega hugsuðu sambandi sje við heildina. Verður þá oft erfitt að komast hjá því í smábæjum, að hending ein, eða hagur einstakra manna, ráði miklu um skipulagið.

Í fyrsta kafla frv. um mælingar bæja er í raun og veru hvorki um

nýmæli að ræða nje ný útgjöld. Mælingarnar eru algerlega óumflýjanlegar hvort sem er, því enginn bær getur án þeirra verið, enda víðast búið að mæla land bæjanna og gera upprátt af því, hvort sem þeir eru nægilega vel úr garði gerðir eða ekki. Það má því telja sjálfsagt, að bæirnir kosti mælingarnar sjálfir svo sem verið hefir. Ef þess er gætt, að innan skamms verður mælingum lokið í Reykjavík og Hafnarfirði, en ljett verk að mæla land litilla kauptúna, þá má gera ráð fyrir því, að 5 ár sjeu nægilegur timi til þess að ljúka mælingum og landsuppdráttum í öllum kauptúnum landsins. Er þá fengin fyrsta undirstaðan undir gerð skipulags.

Þá er annar kaflinn, *um skipulagsuppdrætti*. Hann lýtur að því að gera tvær mikilvægar breytingar á núverandi fyrirkomulagi: að fela landsstjórninni framkvæmdir málsins, og að skipulag bæjanna sje gert af manni, sem vit hefir og sjerþekkingu í þessum efnun.

Margt mælir með því, að *landsstjórnin annist alla framkvæmd málsins*. Reynslan hefir sýnt, að bæjarstjórnirnar vanrækja það, en framkvæmdir verða miklu tryggari í höndum stjórnarinnar. Þá er hún og miklu óháðari gagnvart öllu flokkatogi og einstaklingahag í bæjunum en bæjarstjórnir þeirra, stendur á ýmsan hátt betur að vígi og myndi fá betra samræmi á flest í bæjunum en hver bæjarstjórn fyrir sig.

Hvað hitt atriðið snertir, að sá maður skuli gera skipulagið, sem vænta má að hafi vit á því, þá virðist það svo sjálfsagt, að eigi þurfi að færa ástæður fyrir því. Því fer þó fjarri, að almenningi sje þetta ljóst. Flestir hafa mjög óljósa hugmynd um það, að skipulagsgerð bæja er mjög vandasamt verk, sem engir geta leyst vel af hendi nema sjerfróðir menn, og stórtjón hlýst ætíð af því fyr eða síðar, ef skipulag tekst illa. Eru það ótölulegar miljónir, sem erlendir bæir hafa skaðast á slíku forsjáleysi.

Frv. gerir ráð fyrir því, að landsstjórnin noti aðallega íslenskan eða erlendan *byggingsfræðing* til þess að gera skipulagsuppdrættina, og hafi hann fengið tækifæri til þess að kynna sjer erlenda fyrirmyndarbæi, áður en hann tekst verkið á hendur. Að sjálfsögðu dvelur hann þá nokkurn tíma í hverjum bæ og vinnur að skipulagsuppdráttunum í samvinnu við bæjarstjórnir og helstu atvinnurekendur bæjanna. Er það því sæmilega trygt, að vandlega verði tekið tillit til álits og óska bæjarbúa, að svo miklu leyti, sem þær eru á góðum rökum byggðar. Til þess að fá deilu- og álitamál útkljáð, er lagt til, að kosin sje nefnd í Rvík, sem vænta mætti að skipuð yrði mönnum, sem hafa sæmilega þekkingu á skipulagsmálum bæja. Er tæplega um annað úrræði að gera í landi, sem hefir nálega engum byggingsfræðingum á að skipa að svo stöddu.

Þetta fyrirkomulag hefir meðal annars þann mikla kost, að allir, sem mestu ráða um skipulagið, sá sem uppdrátt gerir, skipulagsnefnd og landsstjórn, eru óháðir deilumálum bæjanna og einstaklingahagsmunum. Ættu þeir því að geta litið óhlutrægt á hvert mál, og farið eftir því, sem almenningsheill krefst.

Ráð er gert fyrir því, að ljúka megi öllum skipulagsuppdráttum á 10 ára fresti.

Vega þess að gerð skipulagsuppdráttanna leggur ný gjöld á bæina, þó þau eflaust margborgi sig, þá virðist sanngjarnt, að landssjóður greiði helming kostnaðar.

Að lokum má geta þess, að þó erlendis sje sú venjan, að láta bæjar-

stjórnir ráða fram úr skipulagsmálum bæja, líkt og verið hefir hjá oss, þá fer því fjarri, að það hafi gefist allskostar vel, en auk þess er þar mjög öðru máli að gegna, því að víðast er völ á mörgum sæmilega mentuðum sjerfróðum mönnum til þess að framkvæma verkið.

Þriðji kaflinn, um *breytingar á skipulagi bæja og eftirlit með því*, lýtur að því að tryggja, að bæði nauðsynlegar breytingar á skipulagi og viðaukar við það, sjeu með fullri forsjá gerðar, líkt og upprunalegi skipulagsuppdrátturinn. Þá er og leitast við að tryggja það, að bæjarstjórnnum haldist ekki uppi að brjóta skipulagsákvæði, víkja frá skipulagsuppdrætti af handahófi. Er tæplega mögulegt að tryggja þetta á annan hátt en að láta hæfan mann hafa eftirlit með framkvæmdum og byggingum bæjanna, t. d. með 5 ára millibili. Ráð hefir verið fyrir því gert, að verkfræðingar þeir, sem landið hefir í þjónustu sinni, hefðu jafnaðarlega eftirlit þetta á hendi, eða byggingafræðingur landsins, sem gera má ráð fyrir að sje á föstum launum. Ætti eftirlitið að verða kostnaðarlítið á þennan hátt.

Eins og sjá má af ofanrituðu, er ætlast til, að skipulag allra bæja á landinu sje komið í fast, tryggilegt horf að 10 árum liðnum. Ef valið tækist vel á manni þeim eða mönnum, sem fengnir verða til þess að gera skipulagsuppdrætti, yrði þetta stórvægilegt menningarspor og stórgróði fyrir þjóðina, en tæpast gæti það tekist svo illa, að eigi yrði um mikilvæga framför að ræða frá því, sem nú er. Hitt er aftur viðbúið, að margar bæjarstjórnir láti sjer fátt um það finnst, að yfirráð þeirra yfir skipulagsmálum sjeu á nokkurn hátt skert. Bæði þykir flestum sinn fugl fagur og fæstum er það ljóst hjer á landi, að skipulag bæja sje annað eins vandamál og það er.

Að lokum má geta þess, að svo má segja að nú sjeu *siðustu forvöð* til þess að koma máli þessu í gott horf án stórtjóns fyrir bæina. Enn eru flest hús úr timbri, holræsi óvíða í götum og götur óvandlega gerðar. Meðan svo stendur má margt laga kostnaðarlítið, en nú er húsa- og gatnagerð að breytast, og úr því fjöldi steinhúsa er bygður og vandaðar götur gerðar, er bæði afar erfitt og dýrt að breyta skipulagi.

Guðmundur prófessor Hannesson hefir samið frumvarp þetta og einnig ástæður þær, er hjer að framan greinir. En þar sem þetta mál er að mínu áliti mjög mikilsvarðandi, og þá ekki síst sem heilbrigðismál, þá hefi jeg gerst flutningsmaður þess, og flyt það orðrjett eins og prófessorinn hefir samið.

Tel jeg rjett að láta það koma þannig fyrir Alþingi, en þar með er ekki sagt, að jeg sje með öllu samþykkur öllum atriðum frumvarpsins.